

ASIA**Hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeustuomarin menettely****KANTELU**

A on oikeuskanslerille 21.10.2013 osoittamassaan kirjoituksessa arvostellut hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeustuomari B:n menettelyä. Kantelun mukaan hallinto-oikeustuomari B on sopinut kaupunginlakimies C:n kanssa menettelystä, jonka eduskunnan apulaisoikeusasiamies on 30.9.2013 todennut lainvastaiseksi (dnro 4702/4/12). C oli kantelun mukaan antanut hallinto-oikeudelle ympäristölautakunnan puolesta vastineen, ennen kuin ympäristölautakunta oli käsitellyt sitä.

Kantelija toteaa kirjoituksessaan, että edellä mainitusta syystä hän ei voi luottaa hallinto-oikeustuomarin menettelyn puolueettomuuteen, kun hallinto-oikeus käsittelee kaupunkiin kohdistuvia valituksia. Koska hallinto-oikeustuomari pitää kantelijalle antamassaan vastauksessa menettelyään asianmukaisena, ja katsoo toimineensa hallinto-oikeudessa vakiintuneiden menettelytapojen mukaisesti, kantelija toteaa, että hänen on vaikea luottaa siihen, että hallinto-oikeuskaan käsittelee kaupunkiin kohdistuvat valitukset aina asianmukaisesti ja puolueettomasti.

SELVITYS JA VASTINE

Hallinto-oikeuden lausunto on annettu 5.3.2014. Kantelija on antanut vastineensa selvityksen johdosta.

RATKAISU

Hallinto-oikeuden lausunnossa todetaan, että kysymyksessä oleva valitus on saapunut hallinto-oikeuteen 12.3.2012. Ympäristölautakunnalta on pyydetty lausuntoa 16.4.2012 mennessä. Kaupunginlakimies C on ollut puhelimitse yhteydessä hallinto-oikeustuomari B:hen ja kiirehtinyt asian käsittelyä. Menettelyn nopeuttamiseksi C pyysi voida lähettää valmistelemansa ympäristölautakunnan lausunnon hallinto-oikeudelle jo etukäteen perehtymistä varten ennen lautakunnan kokousta. B suostui tähän menettelyyn kuitenkin niin, että hallinto-oikeudelle lähetetään myös ympäristölautakunnan kokouksessaan lopullisesti hyväksymä lausunto, joka normaaliin tapaan sekin annetaan tiedoksi valittajille. C:n valmisteleva ympäristölautakunnan lausunto saapui hallinto-oikeuteen 20.3.2012 ja Tilaliikelaitoksen vastine 23.3.2012. Ne lähe-

tettiin 26.3.2012 päivätyllä läheteellä kantelijalle vastauksen antamista varten 13.4.2012 mennessä.

Ympäristölautakunta käsitteli kokouksessaan 28.3.2012 lausunnon antamista asiassa ja hyväksyi kaupunginlakimiehen laatiman lausunnon ympäristölautakunnan lausunnoksi. Hallinto-oikeus lähetti lausunnon kantelijalle vastauksen antamista varten jatkettun määräajan päättyessä 23.4.2012. Hallinto-oikeus ratkaisi asian 7.11.2012 tekemällään päätöksellä.

Hallinto-oikeus toteaa lausunnossaan, että kantelijaa on kuultu ja hän on saanut tiedokseen sekä kaupunginlakimiehen laatiman lausunnon että ympäristölautakunnan hyväksymän samansisältöisen lausunnon. Kantelijaa on kuultu kaikesta asiakirja-aineistosta ja asian käsittely on ollut avointa ja läpinäkyvää. Lausunnon mukaan kantelijan oikeusturva ei ole prosessin misään vaiheessa vaarantunut.

Arviointi

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 33 §:n mukaan valitusviranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi, ja tarvittaessa osoitettava asianosaiselle tai päätöksen tehneelle hallintoviranomaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Valitusviranomaisen on pykälän 2 momentin mukaan hankittava viran puolesta selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat.

Hallintolainkäyttölain 36 §:n mukaan valitusviranomaisen on hankittava lausunto siltä hallintoviranomaiselta, joka on tehnyt asiassa päätöksen, jollei se ole tarpeetonta. Lain 34 §:ssä on säännökset asianosaisen kuulemisesta. Asianosaiselle on pykälän 1 momentin mukaan ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä muiden tekemistä vaatimuksista ja sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Rovaniemen hallinto-oikeuden hallinto-oikeustuomari B on kantelun ja asiassa saadun selvityksen mukaan sopinut kaupunginlakimies C:n kanssa siitä, että C voi toimittaa ympäristölautakunnan lausunnon hallinto-oikeudelle jo ennen ympäristölautakunnan kokousta. Hallinto-oikeuden selvityksen mukaan B on suostunut menettelyyn kuitenkin niin, että hallinto-oikeudelle lähetetään myös ympäristölautakunnan kokouksessaan lopullisesti hyväksymä lausunto.

Hallinto-oikeustuomari B on asiassa saadun selvityksen mukaan kuitenkin pyytänyt tästä epävirallisesta kaupunginlakimiehen laatimasta lausunnosta Tilaliikelaitoksen vastineen ja lähettänyt epävirallisen lausunnon sekä siihen saadun vastineen kantelijalle vastauksen antamista varten. Vastine- ja vastauspyynnöissä ei ole millään tavoin tuotu esille sitä, että lausunto on epävirallinen, tai että ympäristölautakunnan hyväksymä lausunto tullaan toimittamaan myöhemmin.

OIKEUSKANSLERIN VIRASTO

Lähetekirjeissä todetaan nimenomaan, että kyseessä olisi valituksenalaisen päätöksen tehneeltä viranomaiselta pyydetty lausunto.

Katson, ettei kaupunginlakimiehen laatimaa lausuntoa tässä tapauksessa voida pitää hallintolainkäyttölaissa tarkoitettuna hallintoviranomaisen lausuntona. Tältä osin asiasta on myös aiemmin mainittu eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu (Dnro 4702/4/12).

Hallintotuomioistuimen materiaallisen prosessinjohtoon kuuluu huolehtiminen siitä, että asian käsittely on tasapuolista ja vastavuoroista, ja että se muutenkin täyttää oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin laadulliset perusvaatimukset. Tuomioistuimen tehtävänä on huolehtia siitä, että selvitysmenettely on asianmukaista. (mm. Mäenpää: Hallintoprosessioikeus, 2007, s. 369 ja 373). Menettelyn tulee myös olla avointa ja läpinäkyvää.

Vaikka hallinto-oikeus on myöhemmin pyytänyt kantelijalta vastausta myös ympäristölautakunnan hyväksymästä virallisesta lausunnosta, herättää asian käsittelytapa perustellusti kysymyksen siitä, täyttävätkö käytetyt menettelytavat perustuslaissa turvatus oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin laadulliset perusvaatimukset. Prosessin laadulla ja koetulla oikeudenmukaisuudella voidaan vaikuttaa käsityksiin oikeusjärjestelmän laajemmastakin toimivuudesta ja luotettavuudesta.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Katson, ettei hallinto-oikeuden hallinto-oikeustuomari B:n menettelyä asiassa voida pitää perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksen mukaisena.

Kiinnitän hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeustuomari B:n huomiota asiasta edellä lausumaani.

Muilta osin kantelu ei ole antanut aihetta toimenpiteisiin.

Kantelun liitteet palautetaan ohessa kantelijalle.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Esittelijäneuvos

Outi Kostama

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
